

نمونه سؤالات حل شده درس:

علوم و فنون ادبی

(درس اول)

مقطع تحصیلی:

دوره دوم متوسطه – گروه انسانی

پایه:

دهم

تهیه و تنظیم:

مرکز تحقیقات مهندسی ثمین

تمامی حقوق این اثر برای مرکز تحقیقات ثمین محفوظ می باشد.

Iranischool.com

آ) کلیات:

۱. منظور از «کالبد شکافی» متن چیست؟
بررسی پیکر و کالبد شعر و شناخت عناصر سازنده آن را «کالبد شکافی» می‌گوییم.
۲. مراحل کالبدشکافی متن را نام ببرید.
خوانش، شناسایی و استخراج نکات زبانی شعر و نثر، شناسایی و استخراج نکات ادبی، شناسایی و استخراج نکات فکری، نتیجه‌گیری و تعیین نوع.
۳. مراحل خوانش یک شعر را بیان کنید.
نگاهی کلی به متن از آغاز تا انجام برای کشف لحن و آهنگ متناسب با اثر، خواندن یک‌بار و بی‌گسست تمام اثر برای درک ارتباط طولی و فهم محتوا.
۴. نخستین گام مؤثر در رویارویی با متون چیست؟
خواندن دقیق متن است.
۵. لحن خوانش شعر «روباه و شکارچی» با توجه به محتوای آن، چیست؟
روایی و داستانی
۶. لازمه کشف لحن و آهنگ متن چیست؟
نگاه کلی به متن از آغاز تا انجام

ب) قلمرو زبانی:

۷. دو واژه کهن بیت‌های زیر را بیابید و معنی کنید.
که گر صیاد بیند هم‌چنینم دهد حالی به گازر پوستینم
چو صیاد آمد، او را مرده پنداشت نمی‌یارست روبه را کم انگاشت
۸. عبارت درست را انتخاب کنید. (ب)
آ) در متن داستان روباه و شکارچی واژگان عربی بیش‌تر است.
ب) در متن داستان روباه و شکارچی واژگان عربی کم‌تر است.
۹. به‌کاربردن واژگان «حیله، دستان، تزویر، دام» و «دل، زبان، گوش و دندان» کدام شگرد ادبی را در ابیات زیر به‌وجود آورده است؟ (شبکه معنایی مراعات‌نظیر)
به دل، روباه گفتا گر بمانم نه دندان باش و نه گوش و زبانم
به دل می‌گفت با دل نیست بازی کنون باید به کارم حیله‌سازی
بگفت این و به صد دستان و تزویر بجست از دام، همچون از کمان، تیر

۱۰. در ابیات زیر دو ترکیب بیابید که نشان دهنده قدرت ترکیب‌سازی شاعر باشد و ساختمان آن‌ها را مشخص کنید.

به دام افتاد روباهی سحرگاه به روبه‌بازی اندیشید در راه
به دل می‌گفت: با دل نیست بازی کنون باید به کارم حيله سازی

روبه بازی / حيله‌سازی ← مشتق - مرگب

۱۱. کاربردهای «مُرده کرد»، «نمی‌یارست ... کم‌انگاشت»، «به کار آید همی» به کدام حوزه از دستور مربوط می‌شود؟ معادل امروزی هر یک را بنویسید.

به دستور تاریخی مربوط می‌شود. مرده کرد: به مردگی زد / نمی‌یارست ... کم‌انگاشت: نمی‌توانست بی‌ارزش بداند. (نمی‌توانست صرف‌نظر کند.) / به کار آید همی: به کار می‌آید. (به درد می‌خورد)

۱۲. با توجه به جمله‌بندی ابیات زیر، شیوه جمله‌بندی چگونه است؟

به دام افتاد روباهی سحرگاه به روبه‌بازی اندیشید در راه
چو صیاد آمد او را مرده پنداشت نمی‌یارست روبه را کم انگاشت
به دل، روباه گفتا: ترک غم گیر چو زنده‌مانده‌ای یک گوش کم گیر
کوتاه، ساده و روان

۱۳. کدام یک از ساختمان‌های واژه (ساده، مستق، مرگب، مشتق-مرگب) در ابیات زیر کاربرد بیش‌تری دارد؟

به دام افتاد روباهی سحرگاه به روبه‌بازی اندیشید در راه
که گر صیاد بیند هم‌چنینم دهد حالی به گازر پوستینم
پس آن‌گه، مُرده کرد او خویشان را ز بیم جان، فرو افکند تن را
چو صیاد آمد او را مرده پنداشت نمی‌یارست روبه را کم انگاشت
ز بُن بُرید حالی گوش او لیک که گوش او به کار آید مرا نیک

ساده، مانند: دام، روباه، صیاد، گازر، گوش، دل، زبان و ...

۱۴. زبان شعری منظومه «روباه و شکارچی» را در کدام گروه از سبک‌های زبانی می‌توان قرار داد؟ (ب)

(آ) پیچیده و دشوار

(ب) ساده و روان

(پ) قلمرو ادبی:

۱۵. قالب شعر «روباه و شکارچی» چیست؟ آرایش قافیه در این قالب چگونه است؟

قالب شعر: مثنوی / قافیه در پایان هر دو مصراع یک بیت قرار می‌گیرد. (هر بیت قافیۀ جداگانه‌ای دارد.)

۱۶. با توجّه به تکرار واج صامت / ن، د / کدام شگرد هنری در دوبیت زیر دیده می‌شود و این شگرد به کدام سطح از قلمرو ادبی مربوط می‌شود؟

نَزَدَ دَمَ تا که آهن درفکنند
به سختی چند دندانش بکنند
به دل روباه گفتا گر بمانم
نه دندان باش و نه گوش و زبانه

واج آرایبی / سطح آوایی

۱۷. مفهوم کنایه‌های «ترکِ غم گرفتن»، «دَم نزدن» و «تیره شدن جهان بر چشم کسی» چیست و شناخت این شگردها به کدام سطح قلمرو ادبی مربوط می‌شود؟

ترکِ غم گرفتن: غصّه نخوردن / دَم نزدن: سخن نگفتن / تیره شدن جهان در چشم کسی: بی‌هوش شدن، به شدت ترسیدن / سطح بیان.

۱۸. شاعر در بیت «بگفت این و به صد دستان و تزویر / بجست از دام همچون از کمان تیر» از کدام شگردهای هنری بهره برده است و این شگردها به کدام سطح قلمرو ادبی مربوط می‌شوند؟
تشبیه: «بجست از دام همچون از کمان تیر» / مراعات‌نظیر: کمان و تیر / سطح بیان.

۱۹. هدف شاعر از مقایسهٔ احزای بدن (گوش و زبان و دندان) با «دل» و برتری دل به همهٔ اجزا در شعر چیست؟

بیان اهمیت دل نسبت به سایر اعضای بدن و علت تأثیرگذاری سخن دل بر تمامی مردم جهان.

۲۰. بیت پایانی شعر بیان‌گر کدام دیدگاه شاعر است؟

دیدگاه عرفانی

۲۱. روش شاعر در بیان دیدگاه عرفانی خود در داستان چه بوده است؟

آوردن داستانی با ظاهر ساده، محسوس، عینی و نتیجه‌گیری ذهنی و معنوی.

۲۲. کدام نکتهٔ معرفتی در شعر سادهٔ «روباه و شکارچی» دیده می‌شود؟ توضیح دهید.

این نکتهٔ عمیق معرفتی که همه چیز وجودِ ما دل است و گران‌بهای دل، به سبب این است که خانه و جایگاه خداوند است.

۲۳. شاعر برای بیان مقصود خود از کدام قالب سخن بهره برده است؟

قالب داستان

۲۴. کدام ویژگی شعر بیان‌گر ذهن خلاق شاعر است؟

شعر اگرچه ظاهری ساده و داستانی دارد، اما پایان‌بندی و نتیجه‌گیری یک نکتهٔ معرفتی از آن، بیانگر ذهن خلاق شاعر است.

۲۵. در دیدگاه عرفانی علت گران بها بودن دل چیست؟

به سبب این است که خانه و جایگاه خداوند است.

۲۶. با توجه به اینکه، در شعر حکمتی نهفته است و شاعر برای بیان آن، از ظرف داستانی بهره

گرفته است، این شعر را می توان در رده کدام نوع از انواع ادبی جای داد؟

ادبیات تعلیمی - عرفانی

بانک محتوای آموزشی SET

آسان و سریع مطالب مهم را مرور کنید و برای آزمون آماده شوید.

همین الان کلیک کن

دوره‌های آموزشی

با دوره‌های آموزشی وارد مسیر یادگیری شوید و گام به گام خود را در کل درس راحت کنید.

نمونه‌سوال‌ات حل شده

با نمونه سوال‌ات حل شده درس به درس، مثال‌های مهم را ببینید و مفاهیم را آسان درک کنید.

خلاصه نکات

با خلاصه نکات درس به درس فقط به نکات مهم بپردازید و زمان را ذخیره کنید.

ویدئو آموزشی

با ویدئوهای کوتاه درس به درس، مطالب درس را آسان و سریع یاد بگیرید.

www.youtube.com/@saminskill

www.aparat.com/set_ir_official

www.instagram.com/set.ir.shop

t.me/set_ir_levelup

@set_ir_levelup

@levelupset

۰۲۱۴۴۰۷۰۷۳۰

۰۹۰۲۷۱۴۳۴۰۲

اسکن کنید